

Vojna.

VELIKI ADMIRAL ANTON HAUS.

Avstro - ogrsko mornarico je zadela izredno težka izguba. Nje odlični poveljnik veliki admiral Haus je 8. februarja ponoči ob 1. in en četrt umrl za pljučnico.

Veliki admiral Haus je bil rojen v Tolminu na Primorskem leta 1851. Bil je sin graščinskega oskrbnika. V zgodnji mladosti je prišel s svojimi starši v Novo mesto. Tu je obiskoval novomeško gimnazijo do 6. razreda, dovršil pa je gimnazijske študije z odličnim uspehom v Ljubljani. Po dovršenih srednješolskih študijah je šel leta 1869. k mornarici. Hitro je napredoval, postal kapitan, bil poklican v ministrstvo in že v mladih letih dosegel admiralsko dostojanstvo. Leta 1913. je postal poveljnik avstrijskega vojnega brodomorja. Ko je izbruhnila sedanja vojna, je zaslovelo ime admirala Hausa kot enega izmed prvih taktikov in vojskovodij na morju. Naša mornarica je pod njegovim poveljstvom izvojevala hrabre čine neveljive slave. Cesar ga je odlikoval s tem, da je ustanovil posebno dostojanstvo »velikega admirala« in njemu prvemu podelil ta naslov. Veliki admiral Haus je bil jako priljubljen in spoštovan pri svojih pomorščakih. V smrt bi radi šli za ljubljene poveljnika.

K pogrebu velikega admirala Hausa je prišel v Pulj cesar sam v spremstvu maršala nadvojvode Friderika, maršala barona Hötendorfa, generalnega polkovnika Borojeviča in tržaškega namestnika barona Fries-Skeneta. V Pulju so se zbrali h pogrebu poleg mnogih drugih dostojanstvenikov tudi admiral nadvojvoda Karel Štefan, zastopnik nemškega cesarja Viljema, vojni minister Krobatin, domobranski minister baron Georgi.

Pogrebne slavnosti obče priljubljene velikega admirala so napravile v Pulju velik vtisk. Ko so pokopali truplo v gaju cipres in palm mornariškega pokopališča, je pristopilo Njegovo Veličanstvo cesar Karel ter vrgel sam nekoliko prsti v grob. Po izvršenem pogrebu so defilirale čete pred Nj. Veličanstvom. Ob 6. uri zvečer je zapustil cesar Pulj in se vrnil v Baden.

Zemeljske ostanke velikega admirala Hausa so položili v hladni grob, a veliki čini avstrijske mornarice v svetovni vojni ostanejo za vedno zvezani z njegovim imenom. Hvaležna domovina mu ohrani časten spomin!

VICEADMIRAL NJEGOVAN — POVELJNIK MORNARICE. VICEADMIRAL PL. KAILER — NAČELNIK MORNARIŠKEGA ODDELKA V VOJNEM MINISTRSTVU.

Nj. Veličanstvo cesar Karel je izdal lastnoročni pismi, s katerima je imenoval viceadmirala Maksa Njegovana za poveljnika vojne mornarice in viceadmirala pl. Kailerja za načelnika mornariškega oddelka v vojnem ministrstvu. Obema je podelilo Nj. Veličanstvo ob tej priliki dostojanstvo tajnih svetnikov.

Z ozirom na vedno obsežnejši delokrog in z ozirom na vedno večje naloge, ki jih je morala izvrševati posebno v sedanjih časih dosedaj v eni osebi združena mornariška uprava in oblast, se je pokazala potreba, da so se morale funkcije poveljnika vojne mornarice in načelnika mornariškega oddelka ločiti ter odkazati vsakemu oddelku lasten samostojen delokrog.

MAKS VIHAR.

Bliskoma se je zastrlo politično nebo naše očetnjave. Krog in krog se dvigujejo preteči, temni oblaki. Nebroj sovražnikov nas ogroža. Po vsej širni avstriji nastane nepopisno vrvenje, vrisk, jok, ihtenje. Kakor bi trenil, zbrane so neštivilne čete naših hrabrih bojnikov. Bojne pesmi se razlegajo, zastave zavijajo. Se en pozdrav — mogoče zadnji. — Kakor besni odrdrajo vlak za vlakom v temno noč z vriskajočimi trumami. Domi se pomirijo. Toda le navidezen mir je ta. Neomajano zaupanje v zmago kali neka drgetajoča slutnja, neotlažljiv trepet. Kako bi tudi ne? Nevihta je strla že marsikateri stoletni hrast, pa bi prizanesla cvetju?

V Ribnici, ob vnožju zelenega Pohorja se je rodil dne 12. maja 1890. leta uglednemu nadučitelju Simonu Viherju, danes v Vuzenici, sinček Maks Viher. Koliko nadpolnih upov je vzbudil dober otrok skrbnim staršem. Razvijal se je vedno lepše in lepše. Leta 1911. je prestal zrelostni izpit na c. kr. učiteljsku v Mariboru. Prvo službo je nastopil v Smartnem na Pohorju, pozneje je postal okrajni pomožni učitelj v Mariboru. Dne 1. oktobra 1913. leta je bil vpoklican kot enoletni prostovoljec v c. kr. armado. V osodepolnem letu 1914. nadaljuje vojaške študije. Meseca aprila 1915. ga najdemo na bojiščih v Bukovini in Besarabiji. Pri nekem naskoku ga prisili premoč, da se spusti v penete valove Dnjestra. Mrzlo reko srečno preplava, a si pri tem nakopje hudo bolezen, ter mora v bolnišnico v Des, pozneje v Budimpešto. Po štiritedenskem dopustu se povrne k svojemu polku na Južno Tirolsko. Dne 10. oktobra 1915. se udeleži besnega naskoka proti Italijanom. Srebrna hrabrostna kolajna II. razreda se mu je priznala za izvanredno pogumno zadržanje. Ob veliki noči 1916. si izprosi tritedenski dopust, da pohiti k svojim ljubim staršem. Pri zopetnem slovesu je dejal: »Zadnjikrat je, da se vidimo«. Dne 10. septembra 1916. je padel kot poročnik na tirolski fronti pri Eugna Torta. Njegov tovariš, poročnik Procher je obvestil njegove starše o junaki smrti sina Maksa z naslednjimi besedami: »Er fiel als ein Held in pflichtgetreuer Erfüllung seines Dienstes. Während einer Artilleriebeschießung hielt er im heftigsten Feuer aus auf seinem Posten, bis er durch eine weiche Granate den Heldenod für unsere heilige Sache fand. Er war ein Vorbild für jeden Offizier, uns ein lieber, unvergeßlicher Kamerad, von der Mannschaft geliebt und verehrt als ein gerechter, um das Wohl seiner Untergebenen stets besorgter Vorgesetzter.« (P. Z. štev. 22.).

Kot učitelj je bil Maks Viher strog, točen, a nad vse pravičen. Mladina ga je ljubila. Kot častnik je bil neustrašen, skr-

ben in odločen. Kot družabnik ni mogel utajiti svojega veselega in plemenitega značaja. Vrhutega je bil velik prijatelj petja in godbe. Sam je mojstersko obvladal gosli, čelo in kitaro.

Posledice grozovitega klanja, morjenja, požiga itd. nas pretresajo do mozga, a junaški čini naših sinov navdajajo domovino s ponosom in opravičenim upom na boljšo bodočnost.

Junakom — »Slava!«

POOSTRENA PODMORSKA VOJNA.

Posledice poostrenega podmorskega boja se vedno bolj čutijo. Trgovina zaozstaja, v skladiščih in pristaniščih se kopiči blago. Poštne pošiljke in pisma se ne morejo odposiljati na pristojna mesta. Paroplovne družbe ne dovolijo, da bi odplule njihove ladje v zaporna okoliša. Vsak dan, odkar se je začela poostrena podmorska vojna, potopijo podmorski čolniki mnogo parnikov in jadrnic z več tisoč tonami. Delo tega strahovitega orožja se pomnoži vsak dan za 15%. O angleških protikrepih se pa ne sliši nič. V pomirjenju angleške javnosti je sicer govoril v parlamentu admiral lord Beresford ter povdarjal, da so izgubili Angleži od začetka vojne z ladjami 4 milijone ton, 3 milijone pa zopet nadomestili. V začetku avgusta se je razglasilo, da smo kos nevarnosti podmorskih čolnov. Rekel je, da so sedaj temu bližje, kakor kdaj prej. Izjavil je, ako mislijo Nemci, da bodo ostali angleški pomorščaki v svojih pristaniščih, se jako motijo, ter trdil, da je prepričan, da bo v šestih tednih ugnati podmorske čolne. Lord Curzon je izjavil, da položaj ni tako slab, kakor se morda misli. Od začetka vojne do 31. januarja 1917 se je angleško trgovsko brodovje zmanjšalo za 5 do 6%. Tako so tolažili admirali vznemirjeno angleško javnost, pri tem pa gre ladja za ladjo kot orehove lupine v globčino morja.

AMERIKA PROTI NEMČIJI.

Amerika je prekinila diplomatske zveze z Nemčijo, drugega koraka, da bi ji napovedala vojno si ne upa storiti. Zakaj ne stori Amerika tega usodepolnega koraka, je jasno. Wilson je pozval vse nevtralne države v Evropi in Ameriki, da naj slede njegovemu zgledu in prekinijo diplomatske zveze, toda vse nevtralne države evropske in južnoameriške odklanjajo se pridružiti Wilsonovemu koraku in so sklenile samo ostre proteste proti proglašitvi nemškega zapornega okoliša. To je hud udarec za Wilsona in za vse zvezne države.

AVSTRIJA IN AMERIKA.

Med Avstrijo in Ameriko še ni prišlo do preloma diplomatskih zvez. Čuje se celo, da jih hoče Wilson vzdržati. Zato se posvetuje naš zunanji minister z dunajskim ameriškim veleposlanikom. Ta posvetovanja imajo namen, da se omogoči nadaljni obstoj diplomatskih zvez med Ameriko in Avstro-Ogrsko. Ni pa še gotovo, kak uspeh bo imelo to posvetovanje.

ITALIJANSKI TEOLOGI NA BOJIŠČU.

Izmed teologov škofije Bergamo v Lombardiji je bilo vpoklicanih pod orožje 120. Od teh jih je padlo na bojnem polju 90.

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNO-POMOŽNE SVRHE.

E. Rekarjeva, učiteljica v Ljubljani, 4 K; učiteljski zbor in gojenke mestnega dekliškega liceja v Ljubljani, 150 K; učenici in učenke c. kr. pripravljavnice v Trstu, 10 K 45 vin.; šolska mladina v Škedenju pri Trstu, 19 K 32 vin.; šolska mladina ljudsk šole pri Sv. Vidu, 10 K; šolska mladina ljudske šole na Vrdeh, 10 K; Pavla pl. Renzenbergova, c. kr. vadniška učiteljica v p. v Ljubljani, 100 K; preostanek veselice, ki jo je priredila šolska mladina v Metliki pod vodstvom gospe Klemenine Vukšiničeve, 185 K 92 vin.; ljudska šola pri Veliki Nedelji v dnevih darovanja od 4. do 8. oktobra 1916. l., 88 K 99 vin.; skupaj 564 K 68 vin.

V zadnji številki izkazanih 236.398 K 10 v. Danes izkazanih 564 » 68 »

Doslej nabranih 236.962 K 78 v.

V. VOJNO POSOJILLO.

Pri šolskem nabiralniku v Sv. Križu pri Trstu se je podpisalo V. vojnega posojila, 4150 K; ljudska šola pri Veliki Nedelji na Štajerskem, 4700 K; Ivan Vrščaj, c. kr. šolski voditelj, 100 K; Anton Seme, c. kr. učitelj, 100 K; Valerija Čuček, učiteljica v Trstu, 100 K; skupaj 9150 K.

V zadnji številki izkazanih 599.957 K

Danes izkazanih 9.150 »

Skupaj V. vojnega posojila 609.107 K

SREDNJE ŠOLE.

I. in II. zbirka prof. dr. P. Grošlja v Ljubljani, 30 K; državna višja realka v Ljubljani, 1% popusta od plač, 68 K 22 v.; skupaj 98 K 22 vin.

Doslej izkazanih 46.054 K 11 v.

Danes izkazanih 98 » 22 »

Skupaj 46.152 K 33 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Glasom izkazov v »Učit. Tovarišu«:
Za »Rdeči križ« itd. 236.962 K 78 v.
III. vojnega posojila 278.848 » 69 »
IV. vojnega posojila 2.759.338 » — »
V. vojnega posojila 609.107 » — »
Srednje šole 46.152 » 33 »
Končna vsota 3.930.408 K 80 v.

Ne prenažite se!

Hude rane je usekala svetovna vojna učiteljskim organizacijam. Pred izbruhom so se marljivo zbirala naša okrajna učiteljska društva, nekatera vsak mesec, ali vsaj večkrat v letu. Težko so čakali oni učitelji, ki se zavedajo, kolika moč tiči v dobri organizaciji, da je odbor sklical zborovanje. Tu smo se posvetovali in sklepali o vsem, kar bi imelo biti v napredek in splošno ljudskega solstva in po njem v korist in blaginjo milega naroda. Lepe misli smo izmenjavali o tem in o nem, sprožili marsikatero idejo, zavzeli stališče o tem in onem perečem vprašanju; nazori so se utrjevali, pojmi bistrili. Krempo in samozavestno smo nastopali za zboljšanje svojega gnetnega in social. položaja. Kulturni delavci smo in za svoje kulturno delo nismo prosili temveč zahtevali plačilo, ki nam gre po božjih in človeških postavah. Jako pogrešamo tudi

Spomini na pokojnega Srečkota Kavčiča.

Kako priljubljen je bil tovariš Kavčič tudi med častniki svojega polka, nam pričajo pisma, v katerih sporočajo gospej soprogi žalostno novico.

Polkovni poveljnik major Dor. Winter piše:

Der Kommandant des Lir. 21.

Euer Hochwohlgeboren!

Eine schwere und traurige Pflicht ist es, der ich heute nachkomme.

Am 18. d. M. zirka 11. Uhr vormittags erlitt Ihr Herr Gemahl den Helden-tod.

Mitten im Dienste, er visitierte seine Mannschaft ob ihrer Wachsamkeit, traf ihn ein Volltreffer einer Granate. Er war sofort tot.

Herr Leutnant Kavčič zählte zu meinen besten und tapfersten Offizieren. Keine Gefahren scheuend, war er stets der erste, immer allen voran.

Das Regiment verliert in ihm nicht nur seinen Besten, er war uns allen ein sehr beliebter und guter Kamerad, der

uns mit seinem Humor so manche schwere Stunde erleichterte.

Heute abends schaffen wir ihn nach Lipa, wo er beerdigt werden wird.

Leider kann ich und meine Offiziere ihm nicht das letzte Geleit geben, da uns die eiserne Pflicht festhält.

Ich werde aber nicht ermangeln Euer Hochwohlgeboren eine Photographie der letzten Ruhestätte unseres lieben Kameraden einzusenden.

Gott tröste Sie in Ihrem Schmerze! Der Trost muß Sie stark machen, daß Herr Gemahl den Heldenod für das Vaterland starb. Mit dem Ausdruck der vorzüglichsten Hochachtung

Euer Hochwohlgeboren ergebener

Dor. Winter, Major.

P.S. Habe den Herrn Gemahl zur allerhöchsten Auszeichnung eingegeben.

Tone Stefanciosa, rez. poročnik, učitelj na Spodnjem Štajerskem, piše:

Velecenjena gospe!

S težkim srcem Vam pišem to pismo, a štejem si v dolžnost kot Srečkotov tovariš, vojni tovariš in prijatelj!

Ne žalostite se preveč, ne obupavajte, ako Vam moram napisati nevesele vrste. Težak boj je zahteval 18. t. m. tudi iz naših vrst več žrtev. Ne vzemite si preveč k srcu, če je med temi vrlimi moral podležji tudi Vaš mož Srečko. Padel je v

spolnjevanju svete dolžnosti za ljubo domovino in specialno še za našo predrago Slovenijo — grudo domačo.

Zadet je bil od izdajalske granate in v tolažbo naj Vam bo, da se ni dolgo mučil, ampak bil na mestu mrtev.

Pokopan je bil na velikem vojaškem pokopališču pri Komenu, kjer jih že na stotine in stotine počiva.

V sredi pokopališča stoji velikanski spomenik (povzročitelj nadvojvoda Jožef) in zlate črke govore:

»Hrabri borilci in branitelji Krasa napram verolomnemu Italijanu!«

Na misel mi pridejo nekaj mehanično naučeni verzi:

»Ne rezani kamen, ne lavorov šop ne kaže, ne pravi, kje njegov je grob. Le prosta pravljica le ta ne molči, le prosta pravljica, junaka slavi!«

Vsi smo ga radi imeli! Ne izgubimo le dobrega tovariša, ampak tudi izvrstnega vojaka. Če sva le mogla, sva se sešla in po stari slovenski navadi pri kupci vinca govorila o težnjah našega naroda. — Šli bomo drug za drugim! Ni rodovine, ki bi ne imela v teh hudih časih žalovati po dragih.

Tolaži Vas Vsemogočni!

Konečno Vas pozdravlja s sočutjem udani

Tone Stefanciosa.

Gospod vojni kurat odgovarja na vprašanje gospe soproge:

Sehr geherte gnädige Frau!

Um auf Ihre werte Anfrage zu antworten, kann ich leider keine erfreuliche Nachricht geben. Ich glaube, daß Sie schon die Mitteilung bekommen haben, daß Ihr Herr Gatte bei einem Vorstoße gegen die Italiener am 18. Jänner gefallen ist; durch eine Granate ist er getötet worden. Wir seine Kameraden betrauern mit aufrichtigen Herzen unseren Freund, den wir alle lieb hatten. Wenn auch der Verlust, der Sie getroffen hat, herb ist, so soll Ihnen zum Troste dienen, daß Sie einen wahren Helden betrauern, der in der Erfüllung seiner Pflicht ein Todesopfer geworden ist. Begraben liegt Ihr Herr Gatte auf dem Militärfriedhofe in Lipa bei Komenu, es hat ihn kirchlich eingesegnet Mons. Dr. A. Selbicky, Divisionspfarrer. Der Ort, wo ihn das Schicksal ereilte ist die Höhe 464 Fajti Hrib, nördlich von Kostanjevica. Sein Grab ist leicht auffindbar.

Wollen gnädige Frau den Ausdruck meines innigsten Beileides entgegen nehmen.

Mit aller Hochachtung ergebener

Heinrich Klima, Feldkurat.